

Schorsing en ontslag rechters

Rechters moeten onafhankelijk uitspraak kunnen doen. Daarom zijn ze voor het leven benoemd. Rechters kunnen daarom niet worden ontslagen omdat mensen het niet eens zijn met een uitspraak, ook niet door de regering, het parlement of hun eigen rechtbank. Dat staat in de Grondwet. Alleen de Hoge Raad kan in uitzonderlijke situaties rechters ontslaan of schorsen.

Verkeerde beslissing? Nooit reden voor ontslag

Een rechter kan nooit worden ontslagen op basis van een volgens sommigen 'verkeerde' beslissing, zoals bijvoorbeeld een beslissing die tot grote maatschappelijke verontwaardiging heeft geleid. Dat volgt uit wetten, verdragen en internationale richtlijnen. Een rechter moet onafhankelijk zijn oordeel geven, ook als dat oordeel ingaat tegen het standpunt van de regering of bepaalde politieke/maatschappelijke opvattingen. Op het moment dat de rechter ontslagen zou kunnen worden vanwege zijn beslissing, dan zou zijn belang om niet te worden ontslagen in zijn afweging mee kunnen gaan spelen. De rechter zou dan niet meer onafhankelijk zijn.

Controle op de rechter

Dat een rechter niet ontslagen kan worden betekent niet dat er geen controle op een rechter is. Die is er in een andere vorm. Zo is de rechter gebonden aan het recht, hij moet volgens het recht rechtspreken. Controle op wat hij doet, is mogelijk doordat de rechtspraak openbaar is en doordat de rechter zijn beslissing moet motiveren. Wie het met een uitspraak niet eens is, kan daartegen in de meeste zaken hoger beroep en cassatie instellen. Onjuiste beslissingen van een rechter kunnen zo worden hersteld. Bij slecht functioneren van een rechter, zie hier onder bij ‘Aanleiding tot schorsing of ontslag’, kan de Hoge Raad een rechter ontslaan of schorsen.

Aanleiding schorsing of ontslag

De Hoge Raad kan rechters schorsen of ontslaan op basis van persoonlijk gedrag of persoonlijke situaties van rechters, in de volgende gevallen:

- als een rechter niet meer in staat is om zijn werk te doen. Dat kan te maken hebben met ziekte of psychische problemen.
- als een rechter gedrag vertoont dat botst met zijn positie. Bijvoorbeeld als hij wegens een misdrijf definitief is veroordeeld.
- als een rechter te weinig kennis of vaardigheden heeft voor zijn vak. Een rechter krijgt dan eerst de gelegenheid om zijn functioneren te verbeteren.

Procedure ontslag of schorsing

De procureur-generaal van de Hoge Raad kan schorsing of ontslag van een rechter aanvragen bij de Hoge Raad. De Hoge Raad neemt vervolgens de beslissing over het verzoek van de procureur-generaal.

Zelden ontslag van rechter

Schorsing of ontslag van een rechter komt zelden voor. Als een rechter niet meer kan functioneren of veroordeeld is voor een misdrijf, zal hij zelf ontslag nemen.

Regels

Regels over ontslagbescherming, ontslaggronden en de procedure voor ontslag van rechters zijn onder meer te vinden in:

- Grondwet (artikel 117)
- Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (hoofdstuk 6A)
- Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens (artikel 6)
- UN Basic principles on the independence of the judiciary
- Bangalore principles of judicial conduct
- Universal Charter of the judge
- European Charter on the statute for judges
- Recommendations van de Committee of Minsters
- Opinions van de Venice Commission
- Opinions van de Consultative Council of European Judges (CCJE)
- Rapporten van de European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ)